

UDC: 342.9(045)(575.1)

MA'MURIY HUQUQDA MA'MURIY AKTLARNI TUSHUNISH: O'ZBEKISTON VA GERMANIYA QONUNCHILIGI MISOLIDA

Saidazimov Yusuf Sodiq o'g'li,
Toshkent davlat yuridik universiteti
"Ma'muriy va moliya huquqi" kafedrası o'qituvchisi
ORCID: 0000-0001-7134-0094
e-mail: yusuf_saidazimov@mail.ru

Annotatsiya. Ma'muriy huquq sohasida ma'muriy aktlar, ularning boshqa akt va hujjatlar, jumladan, ichki idoraviy, normativ va protsessual hujjatlardan farqli jihatlari, huquqiy maqomi, ma'muriy akti o'zgartirish, bekor qilish va haqiqiy emas deb topishda ma'muriy aktning belgilari ularning o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash va tushunishda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Bu borada 2018-yil 8-yanvarda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasining "Ma'muriy tartib-taomillar to'g'risida"gi qonuni hamda Ma'muriy sud ishlarini yuritish to'g'risidagi kodeksi qonun ustuvorligi, jismoniy shaxslarning huquq va qonuniy manfaatlarini hamda yuridik shaxslarning ma'muriy organlar bilan munosabatlarini rivojlangan xorijiy davlatlar standartlari darajasida va milliy qonunchiligimizning xususiyatlarini hisobga olgan holda mamlakatimizda zamonaviy standartlarni joriy etishga xizmat qilmoqda. Ushbu maqolada ma'muriy hujjatlarning mazmun-mohiyatini bir xil tushunish, ularni qo'llash, qonun hujjatlarida ma'muriy hujjat tushunchasini eng to'liq va to'g'ri belgilash, alohida ma'muriy hujjatlarning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi va farqlash bilan bog'liq masalalar ko'rib chiqildi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi va Germaniya Respublikasi ma'muriy tartib-taomillar to'g'risidagi qonunchiligiga oid masalalar ham muhokama qilindi. O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi va xorijiy tajribani uyg'unlashtirish bilan bog'liq muammolardan kelib chiqib, taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: ma'muriy akt, boshqaruv akti, ma'muriy harakat, ma'muriy harakatsizlik, individual akt, jamoaviy akt.

СМЫСЛ АДМИНИСТРАТИВНЫХ АКТОВ В АДМИНИСТРАТИВНОМ ПРАВЕ: НА ПРИМЕРЕ УЗБЕКСКОГО И НЕМЕЦКОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА

Саидазимов Юсуф Содик угли,
преподаватель кафедры «Административное и финансовое право»
Ташкентского государственного юридического университета

Аннотация. В области административного права одним из актуальных вопросов является определение и смысл административных актов, их отличительных особенностей от других актов, в том числе внутренних ведомственных, нормативных и процессуальных актов, их правового статуса, признаков при изменении, отмене и признании административного акта недействительным. В этой связи принятие Закона Республики Узбекистан «Об административных процедурах» от 8 января 2018 года на основе Кодекса об административном судопроизводстве обеспечивает верховенство закона, права и законные

интересы физических и юридических лиц в отношениях с административными органами на уровне стандартов развитых иностранных государств и с учетом особенностей национального законодательства, способствует внедрению в нашей стране современных стандартов. В данной статье рассматриваются вопросы, связанные с единообразным пониманием сущности и содержания административных актов, их применения, наиболее полного и правильного определения в законодательстве понятия административного акта, особенностей отдельных административных актов, отражающих их специфику и отличающих эти акты от других. Также обсуждены вопросы, касающиеся законодательства Республики Узбекистан и законодательства бундесреспублики Германии об административных процедурах. На основе проанализированных проблем, связанных с гармонизацией законодательства Республики Узбекистан и зарубежного опыта выработаны предложения и рекомендации.

Ключевые слова: административный акт, управленческий акт, административное действие, административное бездействие, индивидуальный акт, коллективный акт.

THE MEANING OF ADMINISTRATIVE ACTS IN ADMINISTRATIVE LAW: THE EXAMPLE OF UZBEK AND GERMAN LEGISLATION

Saidazimov Yusuf Sodik ugli,

Lecturer of the Administrative and Financial Law Department,
Tashkent State University of Law

Abstract. In the field of administrative law, one of the topical issues is the definition and meaning of administrative acts, their distinctive features from other acts, including internal departmental, regulatory and procedural acts, their legal status, signs when changing, canceling and invalidating an administrative act. In this regard, the adoption of the Law of the Republic of Uzbekistan "On Administrative Procedures" dated January 8, 2018, based on the adoption of the Code on Administrative Procedure, ensures the rule of law, the rights and legitimate interests of individuals and legal entities in relations with administrative bodies at the level of standards of developed foreign states and taking into account features of national legislation, contributes to the introduction of modern standards in our country. This article discusses issues related to a uniform understanding of the essence and content of administrative acts, their application, the most complete and correct definition in the legislation of the concept of an administrative act, and the features of individual administrative acts, reflecting their specificity and distinguishing these acts from others. Issues related to the legislation of the Republic of Uzbekistan and the legislation of the Bundesrepublik of Germany on administrative procedures have also been discussed. Based on the analyzed problems related to the harmonization of the legislation of the Republic of Uzbekistan and foreign experience, proposals and recommendations have been developed.

Keywords: administrative act, management act, administrative action, administrative inactivity, individual act, collective act.

Kirish

Ma'muriy aktlar va ularni aniqlash doirasida mavjud bo'lgan terminologik xilma-xillikni o'rganishda shuni ta'kidlash kerakki, ularni ta'riflashda yagona yondashuvning yetishmasligi, avvalambor, qonuniy ravishda belgilangan shaklda tegishli

qonunchilik bilan tartibga solinmaganligi bilan bog'liq. Bu borada O'zbekiston Respublikasining 2018-yil 8-yanvarda "Ma'muriy tartib-taomillar to'g'risida"gi O'RQ 457-son qonunining qabul qilinishi bilan ma'muriy hujjat termini qo'llanilganligi va bu tushuncha ma'muriy aktning to'liq mazmunini

yetarli darajada ochib bera olmaganligining vaqt o'tib guvohi bo'ldik va hozirgi kunda ushbu qonun yangi tahrirda qabul qilinish arafasida. Xo'sh, ushbu yangi tahrirdagi qonun ma'muriy akt tushunchasining xususiyatlarini to'liq ochib bera oladimi? Bu borada rivojlangan xorijiy davlatlar qonunchiligi nima deydi?

Material va metodlar

Tadqiqot davomida quyidagi savollarga javob berishga harakat qilindi: ma'muriy akt tushunchasi ta'rifi; ma'muriy akt turlari, ma'muriy aktning xususiyatlari; Germaniya qonunchiligi asosida hamda ilmiy va amaliy izlanmalar natijasida ma'muriy aktning belgilari va o'ziga xos xususiyatlari.

Yuqoridagi savollarga javob tariqasida muallifning pozitsiyasi ishlab chiqilgan bo'lib, O'zbekiston Respublikasi qonunchiligini rivojlantirish bo'yicha takliflar ilgari surildi.

Ushbu tadqiqot ishida ilmiy bilishning tahlil qilish, qiyoslash, taqqoslash, tizimlilik, statistik, umumlashtirish va formal-yuridik usullaridan foydalanilgan.

Tadqiqot natijalari

Ma'muriy aktning barcha mavjud ta'riflari so'nggi yillarda turli huquqiy tizimlarning yaqinlashishi sharoitida turli mamlakatlar tomonidan aniq bir tushunchaning ta'rifini ishlab chiqishni taqozo qiladi.

Ma'muriy aktning shakllanishiga qaraydigan bo'lsak, bu tushunchaga MDH mamlakatlari, Rossiya va Germaniyada turlicha ta'riflar berilgan bo'lib, buning asosiy sabablaridan biri ma'muriy akt va uning ta'rifi doirasida mavjud bo'lgan xilma-xillik, unga nisbatan yagona yondashuvning yo'qligi, tegishli qonunchilik normalari bilan huquqiy jihatdan mustahkamlanmaganligidir.

Bu borada Rossiya qonunchiligiga nazar tashlaydigan bo'lsak, davlat boshqaruvi jarayonida qabul qilingan qarorlarni tayinlash uchun turli variantlar qo'llanganligini ko'rishimiz mumkin, masalan: "boshqaruv akti", "huquqiy boshqaruv akti", "davlat boshqaruvi akti" kabi. Sanab o'tilgan ta'riflardan

tashqari "ma'muriy akt", "ma'muriy huquqda huquqiy akt", "boshqaruvning quyi akti", "davlat boshqaruvining ma'muriy-huquqiy akti" tushunchalari ham qo'llangan.

Bunday turlicha ta'riflar ko'pincha ushbu xatti-harakatlarning mohiyatini noto'g'ri tushunishga olib keladi. Garchi ko'pchilik mualliflar ushbu tushunchalarning o'ziga xos xususiyatlarini ajratib ko'rsatishsa ham, har doim ham boshqaruv harakatlarining boshqa shakllaridan aniq ajratib ko'rsatishga imkon bermaydi. Shu bois bu boradagi tushunchalarni birlashtirish aniq bir termin qabul qilish va uni huquqiy jihatdan mustahkamlab qo'yishni taqozo qiladi. Bu borada birinchilardan bo'lib Germaniya Federativ Respublikasining "Ma'muriy protseduralar to'g'risida"gi federal qonun loyihasida taklif qilingan ma'muriy aktning ta'rifi ushbu masalaga aniqlik kiritgan deb aytishimiz mumkin.

Yuqoridagi federal qonuniga ko'ra, ma'muriy akt – "Ma'muriy ishni ko'rib chiqish paytida yuzaga keladigan ayrim masalalarni kollegial organ (mansabdor shaxs) tomonidan hal qilishning huquqni muhofaza qilish shakli" sifatida tushuniladi. Ushbu qonun asosida "ma'muriy akt" atamasini ko'rib chiqilayotgan harakatlarning huquqiy ta'rifi sifatida birlashtirish mumkinligi to'g'risida dastlabki xulosalar chiqarish mumkin. Bu inqilobgacha bo'lgan adabiyotlarda ishlab chiqilganiga qaramay, zamonaviy ilmiy adabiyotlarda yaqin vaqtgacha keng tarqalmagan edi, ammo eng to'liq ta'riflardan foydalanishga imkon beradi va ushbu institutning mohiyatini aniq ifodalaydi.

Shu bilan birga, O'zbekiston qonunchiligiga nazar soladigan bo'lsak, "Ma'muriy tartib-taomillar to'g'risida"gi Qonun ma'muriy hujjatlarning muhim xususiyatlarini aniq tushunishga imkon bermaydi, ularning mohiyatini aniq ochib bera olmaydi va ularni boshqa toifalardan ajratib turishga imkon beradi. Shu sababli ushbu qonun yangi tahrirda qabul

qilinishi kutilmoqda. Bu borada G'arbiy Yevropa fani va qonunchiligi uzoq vaqtdan beri "ma'muriy akt" tushunchasidan foydalanган holda ushbu turdagi aktlarni aniqlashda juda keng nazariy va me'yoriy bazani ishlab chiqqan.

Masalan, Germaniya qonunchiligida ma'muriy akt "davlat huquqi sohasida boshqaruv organi tomonidan ma'lum bir ishni tartibga solish va tashqi tomonga yo'naltirilgan har qanday buyruq, qaror yoki boshqa kuch choralari" sifatida belgilanadi [1].

Rus va nemis fanlarini qiyosiy o'rganish ma'muriy hujjat (akt)larning mohiyatini tushinishda ba'zi bir muammolarni ochib beradi. Masalan, rus olimlarining fikriga ko'ra, ushbu hujjatlar, ya'ni ma'muriy aktlar normativ va individual bo'lishi mumkin [2]. Nemis huquqshunos olimlarining fikriga ko'ra esa faqat ma'lum bir, yagona ishni tartibga solishga qaratilgan normalar boshqaruvning tashqi qaratilgan, ma'lum bir vakolat natijasida chiqariladigan hujjat, harakat, harakatsizlik, belgi va signal sifatida namoyon bo'lishi mumkin.

Ma'muriy akt Germaniyada davlat boshqaruvining klassik vositasi bo'lganligi sababli ma'muriy akt doktrinasini Germaniya ma'muriy huquqida, ya'ni uning umumiy qismida markaziy o'rinni egallaydi. Ma'muriy akt institutiga bo'lgan qiziqishning asosiy sababi davlat boshqaruvi jarayonida davlat boshqaruvi tomonidan ko'rilayotgan choralardan huquqiy himoyalaniш yo'llari to'g'risida aniq tasavvur hosil qilish zarurati hisoblangan [3].

XIX asrda davlat boshqaruvi ma'muriy faoliyatining ayrim shakllari, xususan, ma'muriy harakat faqat muayyan vositalar bilangina tartibga solingan. Shu sababli davlat boshqaruvining muayyan harakatlardan huquqiy himoya qilish mumkinligini aniqlash uchun har bir aniq holatda "ma'muriy akt" tushunchasini aniqlash zarurati paydo bo'lgan [4]. Ushbu harakatni uni amalga oshirish shakliga muvofiq saral-

ash kerak edi. Bu borada Germaniya Federativ Respublikasida 1960-yilda Ma'muriy protsessual kodeksning kuchga kirishi [5], davlat tomonidan 1976-yil 25-mayda qabul qilingan Ma'muriy protsessual qonunning qabul qilinishi ma'muriy aktning aniq yagona ta'rifi ishlab chiqilishi va huquqiy jihatdan mustahkamlanishidan dalolatdir. Mazkur qonunning III bo'limi ma'muriy akt tushunchasiga bag'ishlangan. Germaniya huquqida ma'muriy aktni talqin qilishni aniq tushunish uchun uning huquqiy ta'rifida mavjud bo'lgan xususiyatlarini hisobga olish kerak. Ushbu qonunda ma'muriy aktning mazmun-mohiyatini ochib berish uchun 6 ta element mavjud bo'lishi kerakligi keltirilgan. Ta'rifdagi oltita element bitta funksiyani bajaradi. Ular ma'muriy hujjatlarni davlat boshqaruvi faoliyatining amaldagi turli shakllaridan ajratib turadi. Biroq qonunning 35-bo'limida ko'rsatilgan ma'muriy aktning elementlari o'z-o'zidan aniq mezon emas va qo'shimcha ravishda batafsilroq talqin qilishni talab etadi [6].

Yuqoridagilardan kelib chiqib, "Ma'muriy tartib-taomillar to'g'risida"gi Qonunda "ma'muriy hujjat" termini o'zini to'liq oqlay olmaydi. Shu jihatdan ham yangi qonun loyihasiga ma'muriy akt tushunchasi kiritilmoqda. Ma'muriy aktning mazmunini to'liq anglashimiz uchun ilmiy jihatdan o'rganib, tahlil olib borishimiz zarur. O'zbekiston Respublikasining "Ma'muriy tartib-taomillar to'g'risida"gi qonun loyihasiga yuzlanadigan bo'lsak, ma'muriy akt ma'muriy organning ommaviy-huquqiy munosabatlarini yuzaga keltirish, o'zgartirish yoki tugatishga qaratilgan hamda ayrim jismoniy yuridik shaxslar yoxud muayyan individual belgilariga ko'ra ajratiladigan shaxslar guruhi uchun muayyan huquqiy oqibatlar keltirib chiqaruvchi ta'sir chorasi hisoblanadi. Ushbu ta'rifdan ko'rinib turibdiki, ma'muriy akt ma'lum bir ommaviy-huquqiy munosabatlarni yuzaga keltirish, o'zgartirish yoki tugatishga qa-

ratilgan huquqiy ta'sir chorasidir. Xo'sh, bu huquqiy ta'sir chorasining belgilari qanday bo'lishi mumkin?

Tadqiqot natijalari tahlili

Germaniya qonunchiligiga qaraydigan bo'lsak, ma'muriy akt belgilarini izchil hisobga olgan holda birinchi navbatda, huquqiy ta'rifda "kuch o'lchovi" sifatida belgilangan element, ya'ni bir tomonlama va maqsadli harakat, boshqarish maqsadida amalga oshiriladigan to'g'ridan-to'g'ri yoki bilvosita inson faoliyatiga e'tibor qaratish lozim. Ushbu chora haqida bunday keng tushuncha ma'muriy faoliyatning ko'plab sohalarida avtomatlashtirilgan ma'muriy hujjatlarni yaratadigan texnik vositalardan foydalanilganligi sababli qabul qilindi. Jumladan, shaxsiy kompyuter yordamida chiqarilgan soliq yoki to'lov qarori ham ma'muriy organ irodasining kuch ifodasidir, ya'ni ma'muriy aktdir. Bunda avtomatlashtirilgan yechim kelib chiqadi. Bu turdagi yechimlarning mavjudligi butunlay ma'muriy organing irodasiga bog'liq bo'lishi muhim hisoblanadi. Muayyan adresatlarga yo'naltirilgan vakolatli chorani tan olishning muhim mezoni bu – vakolatli chorani qabul qilish vaqtida uning aniq manzilini belgilash imkoniyati. Shu bilan birga, kuch o'lchovining bir aniq shaxs yoki bir nechtasiga qaratilganligi muhim emas, tartibga solinadigan vaziyatning o'ziga xosligi belgisini o'rnatish uchun ma'lum bir shaxslar doirasini individuallashtirish kifoya.

Ikkinchi belgisi "haqiqiy harakatlar" [7]. Masalan, ma'muriy organ tomonidan amalga oshirilgan binoni buzish to'g'risidagi qaror ijrosini ta'minlash haqiqiy harakat emas, chunki bu holda biz vakolatli idoraning buzish buyrug'ini amalda bajarish haqida gapirmoqdamiz, ya'ni ushbu holatda buzish to'g'risidagi qarorning o'zigina ma'muriy akt hisoblanadi, ijroni ta'minlash bundan mustasno. Ushbu holatda harakatsizlik ham ma'muriy akt bo'lishi mumkin emas, chunki kuch o'lchovi har doim iroda

jarayoni bilan bog'liq faol harakatni ta'minlaydi. Irodaning shakllanishi sodir bo'lgan, lekin u "tashqi" ifodalanmagan bo'lsa, irodaning ifodasi bo'lmagan taqdirda ham ma'muriy akt chiqarish mumkin emas. Ya'ni bu yerda Fiktiv ma'muriy akt mavjud deb hisoblay olmaymiz. Demak, bu yerda sukut iroda ifodasi emas. Biroq ushbu qoidadan istisnalar maxsus qonunchilik ta'rif bilan belgilanishi mumkin. Huquqiy oqibatlar keltirib chiqaruvchi, masalan, maxsus shaklni talab qilmaydigan daromad deklaratsiyasini qabul qilish [8].

Irodaning aniq ifodasi davlat boshqaruvi subyekting sukutidan ajralib turishi kerak, qachonki irodaning ifodasi ma'muriy organ irodasining mazmuni aniq bo'lgan og'zaki yoki yozma bayonotni almashtiradigan tegishli xatti-harakatlar bilan aniqlansagina ma'muriy akt bo'lishi mumkin. Masalan, muayyan politsiya xodimining to'xtash joyini tark etish yoki baxtsiz hodisa joyidan o'tib ketish buyrug'ini bildirgan imo-ishorasi. Agar qonunda maxsus shakl nazarda tutilgan bo'lsa, irodani ifoda etishning aniq shakli chiqarib tashlanadi.

Ma'muriy aktning keyingi xususiyati ma'muriy organ (hokimiyat)ni ko'rsatish bilan ifodalanadi [9]. Bu xususiyat ma'muriy akt sifatida kvalifikatsiya qilingan kuch o'lchovining manbasini aniqlashtirish funksiyasini bajaradi. "Germaniyaning federal ma'muriy tartib to'g'risida"gi Qonunga binoan, ma'muriy organ davlat boshqaruvi (davlat boshqaruvi) vazifalarini amalga oshiruvchi har qanday tarkibiy shaxs (organ, muassasa, ularning bo'linmasi) sifatida aniqlanadi. Ushbu ta'rif bilan u davlat boshqaruvi jarayonida ishtirok etadigan juda ko'p organ va muassasalarni qamrab oladi.

Qonunchiligimizga nazar tashlaydigan bo'lsak, ma'muriy organlar bu – ma'muriy-huquqiy faoliyat sohasida ma'muriy boshqaruv vakolati berilgan organlar, shu jumladan, davlat boshqaruvi organlari,

mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari, shuningdek, ushbu faoliyatni amalga oshirishga vakolatli bo'lgan boshqa tashkilotlar va maxsus tuzilgan komissiyalar hisoblanadi [10]. Qonun loyihasida esa quyidagicha keltirilgan: ma'muriy organlar – bu ma'muriy-huquqiy faoliyat sohasida ma'muriy boshqaruv vakolati berilgan organlar, shu jumladan, davlat boshqaruvi organlari, mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari, shuningdek, ushbu faoliyatni amalga oshirishga vakolatli bo'lgan maxsus tuzilgan komissiyalar va boshqa shaxslar. Demak, Germaniya qonunchiligida keltirilgan ma'muriy aktning belgilari sifatida ma'muriy organ qatorida berilgan har qanday tarkibiy shaxs qonunchiligimizda ham mustahkamlanishi tavsiya etiladi.

Germaniya qonunchiligiga muvofiq, ma'muriy organlar qatoriga barcha federal hokimiyatlar, federal shtatlar va shahar hokimiyatlari, shuningdek, davlat korporatsiyalari, institutlari, fondlari ham kiradi. Davlat lavozimlarini egallagan shaxslar ham bir vaqtning o'zida monokratik bo'lsa-da, bir kishilik butun bir organni ifodalovchi ma'muriy organlar hisoblanadi. Ma'muriy organlarning alohida guruhini tashkil etadigan "erkin kasblar", ya'ni xususiy soha vakillari deb ataladigan tashkilotlarning palatalari va bo'limlari rahbarlari (advokatlar, notariuslar, shifokorlar, arxitektor)ning qarorlari ham ma'muriy aktdir.

Xulosalar

Shuni ta'kidlash kerakki, Germaniya qonunchiligida mustahkamlangan va ma'muriy aktlarni davlat boshqaruvining boshqa shakllaridan aniq ajratib olishga imkon beradigan ma'muriy aktning barcha ko'rib chiqilgan xususiyatlari har doim ham davlat boshqaruvining harakati yoki qarorini ma'muriy akt sifatida belgilash uchun aniq mezon emas. Biroq ular ma'muriy aktlarni aniqlash va ularning o'ziga xos xususiyat-

larini belgilash nuqtayi nazaridan Rossiya qonunchiligini takomillashtirish uchun ko'rsatma bo'lib xizmat qilishi mumkin. Bu, albatta, umuman davlat boshqaruvini optimallashtirish hamda jismoniy va yuridik shaxslarni noqonuniy harakatlar yoki davlat boshqaruvi qarorlaridan huquqiy himoya qilish samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib quyidagi xulosalarga kelimiz.

Birinchidan, ma'muriy akt ma'muriy organ yoki vakolat berilgan organlar tomonidan chiqarilgan qarorlar bo'lishi mumkin. Bu borada O'zbekiston Respublikasi Oliy Sudi Plenumining 2019-yil 24-dekabrda 24-qarori 5-bandiga ko'ra, "Qaror deganda, ma'muriy organ yoki uning mansabdor shaxsi tomonidan yakka yoki kollegial tarzda qabul qilingan va muayyan huquqiy oqibat tug'diruvchi hujjat tushuniladi. Bunda shuni nazarda tutish lozimki, qarorlar belgilangan shaklda (masalan, joylardagi ijro hokimiyati organlari qarorlari) yoki erkin tarzda (masalan, fuqaroning murojaatini qanoatlantirishni rad etish to'g'risidagi yozma xabar) qabul qilinishi mumkin".

Ikkinchidan, ma'muriy akt muayyan hujjatni berish yo'li bilan qabul qilinadi. Masalan, shaxsni tasdiqlovchi hujjat, haydovchilik guvohnomasi.

Uchinchidan, ma'muriy akt faqat qog'oz (hujjat) ko'rinishida bo'lmaydi, chunki yozmadan tashqari uning og'zaki, elektron, belgisi kabi shakllari ham mavjud. Bundan tashqari, ma'muriy akt ma'muriy organning ichki idoraviy munosabatlari emas, balki tashqi subyektlarga yo'naltirilgan munosabatlariga nisbatan chiqarilishi, jazolash va normativ xususiyatga ega bo'lmasligi, tartibga solish (regulyativ) xususiyatiga ega bo'lishini ham ta'kidlab o'tish lozim. Masalan, yo'l belgilari, ichki ishlar xodimining harakat yo'nalishini ko'rsatuvchi belgilar.

REFERENCES

1. Jörn I. Allgemeines Verwaltungsrecht [General administrative law]. Berlin, 2000.
2. Maurer H. Allgemeines Verwaltungsrecht [General administrative law]. 15th ed. Munich, 2008.
3. Peine F.-J. Allgemeines Verwaltungsrecht [General administrative law]. 9th ed. C.F. Mueller, 2008.
4. Wolff H.J., Bachof O., Stober R. Verwaltungsrecht I. [Administrative law]. 6th ed. Munich, 2000.
5. Bundesverfassungsgericht [Federal Constitutional Court]. *New Legal Weekly*, 1987, no. 2501.
6. Bundesverfassungsgerichtsentscheidung [Federal Constitutional Court decision]. No. 19.68.
7. Bundesgerichtshof [Federal Court of Justice]. *New Legal Weekly*, 1987, no. 1945.
8. Verwaltungsgerichtshof Baden-Wuerttemberg [Administrative Court of Baden-Wuerttemberg]. *New journal for administrative law*, 1987, no. 431f.
9. Oberverwaltungsgericht Nordrhein Westfalen [Higher Administrative Court of North Rhine-Westphalia]. *Higher Administrative Court decisions*, no. 16, p. 289.
10. Saidazimov Y. Teoreticheskiy i pravovoy analiz administrativnykh dokumentov [Theoretical and legal analysis of administrative documents]. *Review of Law Sciences*, 2020, no. 3, spec. iss., pp. 19–24. DOI: 10.24412/2181-919X-2020-3-19-24/.
11. Nematov J. Transformation of soviet administrative law: Uzbekistan's case study in judicial review over administrative acts. *Administrative Law and Process*, 2020, no. 1 (28), pp. 105–125. DOI: 10.17721/2227-796X.2020.1.08/.
12. Sardorbek Y. Analysis of problems in the process of parliamentary consideration of budget execution reports in Uzbekistan. *Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities*, Legal sciences, 2021, vol. 1, no. 1.4. Available at: <https://berlinstudies.de/index.php/berlinstudies/article/view/189/>.
13. Goziev K. Democratization of state power and governance is an important condition for the principle of separation of powers. Proceedings of the *International Scientific and Current Research Conferences*, 2021, November, pp. 124–132. Available at: <https://www.orientalpublication.com/index.php/iscrc/article/view/166/>.
14. Akhrorov A. Environmental control of public administration bodies in the Republic of Uzbekistan. Proceedings of the *International Scientific and Current Research Conferences*, 2021, no. 1 (1), pp. 175–179. Available at: <https://orientalpublication.com/index.php/iscrc/article/view/522/>.
15. Rajabova K. Stages of legislation development regarding court review of disputes regarding the actions (decisions) of election commissions. *Eurasian Journal of Academic Research*, 2022, no. 2 (12), pp. 1371–1378. Available at: <https://www.in-academy.uz/index.php/ejar/article/view/6765/>.
16. Juraev S. Protection of the right of human environmentally safe living. Proceedings of the *International Scientific and Current Research Conferences*, 2021, April, pp. 153–157. Available at: <https://orientalpublication.com/index.php/iscrc/article/view/518/>.

YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК REVIEW OF LAW SCIENCES

Huquqiy ilmiy-amaliy jurnal

Правовой научно-практический журнал

Legal scientific-practical journal

4 / 2022

BOSH MUHARRIR:

Tashkulov Akbar Djurabayevich

Toshkent davlat yuridik universiteti rektori

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Xodjayev Baxshillo Kamolovich

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor, y.f.d., dotsent

Mas'ul muharrir: O. Choriyev

Muharrirlar: Y. Yarmolik, F. Muhammadiyeva,
Sh. Yusupova

Musahhih: M. Patillayeva

Texnik muharrirlar: U. Sapayev, D. Rajapov

Tahririyat manzili:

100047. Toshkent shahar, Sayilgoh ko'chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Web-sayt: www.tsul.uz

E-mail: lawjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1385.

Jurnal 30.12.2022-yilda tipografiyaga

topshirildi. Qog'oz bichimi: A4.

Shartli 21,4 b.t. Adadi: 100. Buyurtma raqami: 177.

TDYU tipografiyasida chop etildi.